

de mos

Jaargang 33
Mei 2017

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

5

NIDI

inhoud

- 1 **Opvattingen over asielzoekers**
- 5 **Pas op: je leeft langer dan je denkt!**
- 8 **Meiden en ontwikkeling**

Foto: Directie Voorlichting, Ministerie van Veiligheid en Justitie/Flickr

Opvattingen over asielzoekers

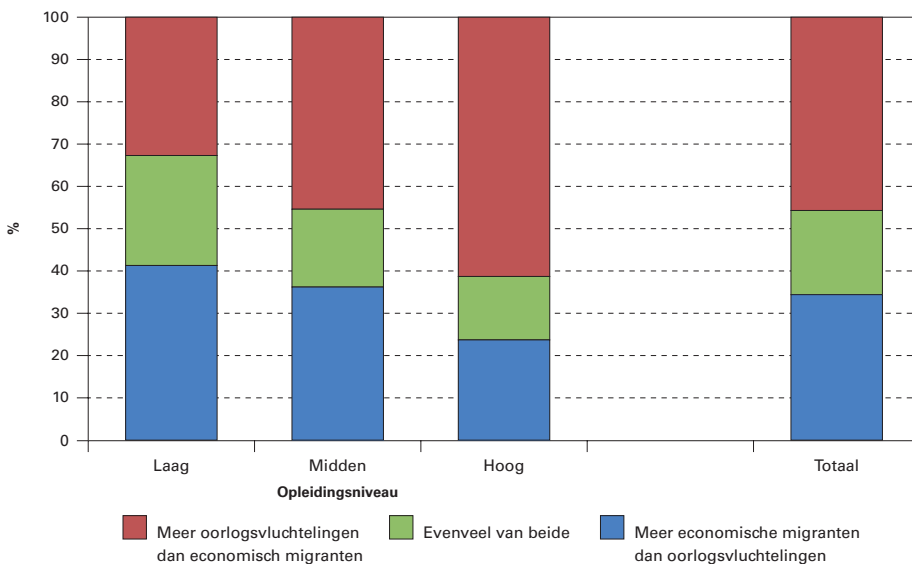
EMMA ONRAET & ALAIN VAN HIEL

De sterk gestegen instroom van asielzoekers in de tweede helft van 2015 lokte onder Nederlanders zeer uiteenlopende reacties uit, van verwelkomende, hartelijke reacties tot felle tegenstand. Deze op een internetvragenlijst gebaseerde studie laat zien dat negatieve reacties het sterkst zijn bij ouderen en laagopgeleiden.

Tijdens de tweede helft van 2015 werd Europa, en ook Nederland, geconfronteerd met een sterk stijgend aantal asielzoekers, voornamelijk uit Syrië, Eritrea, Irak en Afghanistan. In 2015 telde het Centraal Bureau voor de Statistiek in Nederland 45.035 asielaanvragen en 13.845 zogenoemde 'nareizigers' (asielaanvragen met betrekking tot familiehereniging). Dit betekende bijna een verdubbeling van het totale aantal asielzoekers in vergelijking met 2014. De reacties van de Nederlandse bevolking naar aanleiding van deze verhoogde instroom van asielzoekers zijn heel uiteenlopend. Een deel van de bevolking vindt het een morele verplichting om asielzoekers op te vangen, en stelt alles in het werk om hen zich welkom te laten voelen. Anderen zijn tegen de komst van asielzoekers, wat zich bijvoorbeeld uitte in fel protest bij de oprichting van asielzoekerscentra. Uit een onderzoek van de NOS bleek dat tegenstanders van mening zijn dat de meeste asielzoekers geen echte vluchtelingen zijn, op de vlucht voor oorlog en geweld, maar economische migranten op zoek naar geluk. Ook speelt de angst dat asielzoekers de eigen uitkering en de kans op een huurwoning ondergraven, omdat asielzoekers voorrang zouden kunnen krijgen.

Wat vinden Nederlanders eigenlijk van de nieuwe asielzoekers en zijn er verschillen in deze opvattingen bij verschillende maatschappelijke groepen? In onze studie onderzoeken we reacties op de komst van asielzoekers. We namen in november 2015,

Figuur 1. Eigen inschatting over verdeling economische migranten en oorlogsvluchtelingen naar opleidingsniveau (%)

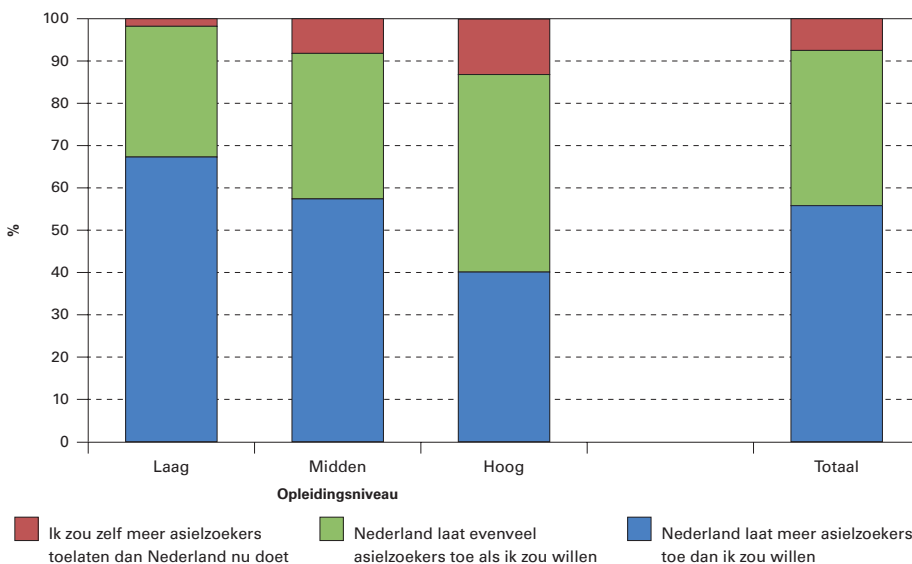
Bron: Etnische diversiteit in Nederland 2015.

tijdens de vluchtelingen crisis, een online-vragenlijst af bij een steekproef van 993 autochtone Nederlanders (zowel zelf als beide ouders geboren in Nederland).

Toekennen verblijfsvergunningen

Asielzoekers kunnen na het doorlopen van de asielprocedure een verblijfsvergunning krijgen. Over het toekennen van verblijfsvergunningen is er flink wat discussie onder de Nederlandse bevolking en in de Nederlandse media. We vroegen aan de respondenten hoeveel asielzoekers er volgens hen een verblijfsvergunning zouden mogen krijgen en we vergeleken dit met wat zij denken dat de overheid daadwerkelijk zou doen. Uit de resultaten blijkt dat 37 procent van de respondenten aangaf dat Nederland evenveel asielzoekers toelaat als dat ze zelf zouden willen, wat wijst op een tevredenheid met het gevoerde beleid. De meeste respondenten (56%) denken echter dat Nederland een hoger aantal verblijfsvergunningen toekent dan dat ze zelf zouden

Figuur 2. Eigen inschatting over verhouding toegelaten asielzoekers door Nederland en eigen keuze naar opleidingsniveau (%)

Bron: Etnische diversiteit in Nederland 2015.

willen en dus ruimhartiger is dan zij zelf zouden zijn. Een kleine minderheid (7%) zou liever meer asielzoekers toelaten dan Nederland momenteel volgens hen toelaat.

Oorlogsvluchtelingen of economische migranten?

Vervolgens onderzochten we de mate waarin mensen denken dat de huidige instroom van asielzoekers voornamelijk bestaat uit mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld (oorlogsvluchtelingen) of uit mensen die in hun thuisland niet te maken hebben met oorlog en geweld, maar hier een betere economische toekomst willen opbouwen (economische migranten). Uit de resultaten bleek dat 46 procent van de respondenten denkt dat de huidige golf asielzoekers bestaat uit meer oorlogsvluchtelingen dan economische migranten. Twintig procent denkt dat de verhouding oorlogsvluchtelingen – economische migranten ongeveer gelijk verdeeld is. Ongeveer een derde schat in dat het aandeel economische migranten groter is dan het aandeel oorlogsvluchtelingen. De feitelijke verdeling is overigens onbekend.

Hulpgedrag

Naar aanleiding van de recente instroom van asielzoekers kwamen sommige mensen in actie om asielzoekers te helpen. De manier waarop men hulp bood was heel divers: van het doen van een financiële gift, het inzamelen van eten en kleding, vrijwilligerswerk voor een vluchtelingenorganisatie, tot een minderjarige asielzoeker begeleiden of in huis nemen. Maar hoe wijdverspreid is dit hulpgedrag? Uit ons onderzoek bleek dat 10 procent van de respondenten op het moment van het onderzoek iets gedaan had om asielzoekers te helpen. Ongeveer een kwart gaf aan nog niets te hebben gedaan, maar dit wel graag zou willen doen in de toekomst. De overige 66 procent had geen plannen om asielzoekers te helpen. Bij het verder peilen van het soort hulp, bleek 24 procent bereid te zijn om voedsel of kleding te doneren, 15 procent om geld te geven aan hulporganisaties, 14 procent om een petitie te tekenen, 11 procent om vrijwilliger te zijn voor een hulporganisatie, 9 procent om een minderjarige asielzoeker te begeleiden, 4 procent om geld in te zamelen, 2 procent om deel te nemen aan een demonstratie en 1 procent om een asielzoeker in huis te nemen. Samengetvat bleek ongeveer een op de drie respondenten bereid te zijn om asielzoekers te helpen of hadden ze dit al gedaan. De meer veeleisende vormen van hulp zijn hierbij het minst populair.

Opvattingen over beleidsmaatregelen

Ten slotte vroegen we naar meningen over enkele beleidsmaatregelen die betrekking hebben op asielzoekers en die vaak bron van discussie zijn in debatten rond dit thema. Respondenten moesten hun mening over drie beleidsmaatregelen aangeven aan de hand van een 7-puntschaal (1 = Nederland moet dit zeker niet volgen; 7 = Nederland moet dit zeker wel volgen). Uit de resultaten bleek dat het grootste deel van de respondenten er voorstander van was om de buitengrenzen van Europa te sluiten (gemiddelde score = 4.6) en om asielzoekers te verplichten asiel aan te vragen in het eerste EU-land waar ze aankomen, wat de

vrije keuze van asielzoekers beperkt (gemiddelde score = 4.9). Bij het voorstel om alleen families op te vangen en alleenstaande mannen direct naar het land van herkomst terug te sturen, zien we iets neutralere reacties dan bij de twee andere beleidsvoorstellen (gemiddelde score = 3.6).

Verschillende reacties

Staan bepaalde groepen Nederlanders positiever of negatiever tegenover asielzoekers dan andere groepen? Om dit te onderzoeken keken we naar verschillen op basis van leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, woonplaats (wonende in één van de 50 grote steden of niet) en inkomensniveau. We vonden alleen belangrijke verschillen met betrekking tot opleidingsniveau en leeftijd. Hoogopgeleiden staan gemiddeld genomen positiever ten opzichte van de komst van asielzoekers. In vergelijking met mensen met een lagere opleiding, zijn ze meer geneigd om asielzoekers als oorlogsvluchtelingen te zien, terwijl laagopgeleiden asielzoekers eerder zien als economisch migranten (figuur 1).

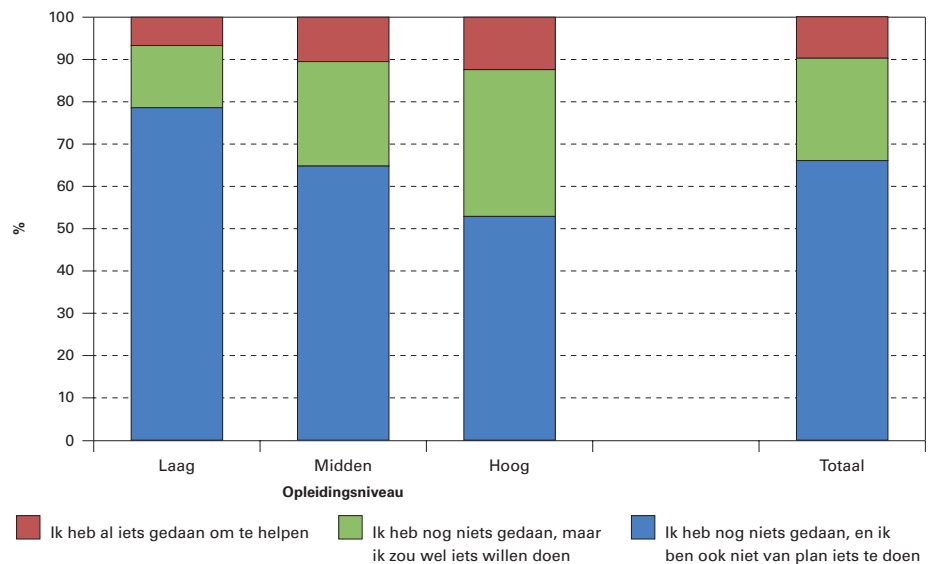
Hoogopgeleiden zijn ook meer geneigd om meer asielzoekers te willen ontvangen, terwijl mensen met een lagere opleiding eerder vinden dat Nederland meer asielzoekers toelaat dan ze zelf zouden willen (figuur 2).

Bovendien zijn hoogopgeleiden in vergelijking met mensen met een lager opleidingsniveau ook meer geneigd om asielzoekers te helpen (figuur 3). Hoogopgeleiden zijn het ook minder eens met strenge beleidsmaatregelen, zoals het sluiten van de buitengrenzen van Europa, asielzoekers verplichten om in het eerste EU land waar ze aankomen asiel aan te vragen en enkel families op te vangen en alleenstaande mannen terug te sturen naar hun land van herkomst (figuur 4). Ook vonden we verschillen op basis van leeftijd. Oudere mensen bleken, in vergelijking met jongeren, meer voorstander te zijn van strenge beleidsmaatregelen tegen asielzoekers (figuur 5).

Tot slot

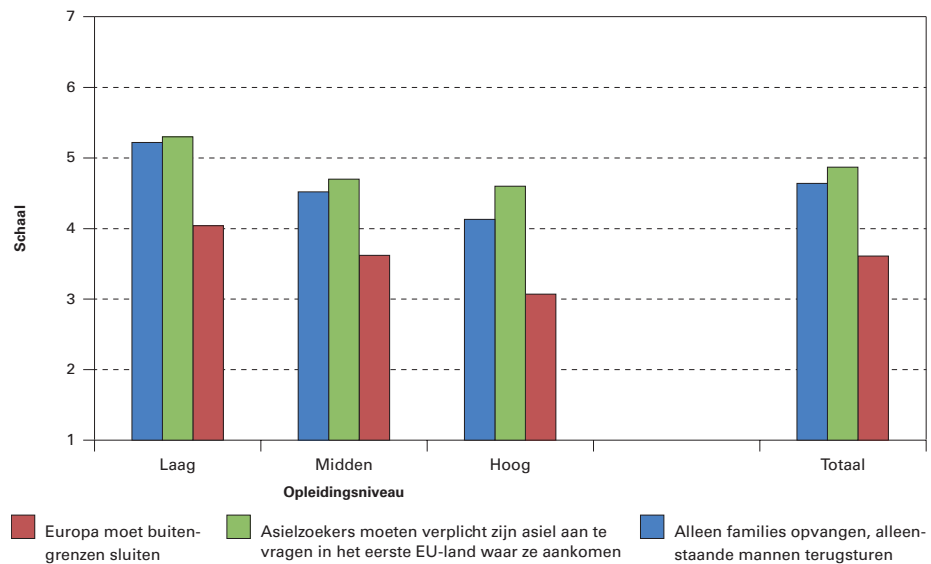
Uit ons onderzoek kunnen we concluderen dat reacties tegenover asielzoekers sterk verdeeld zijn onder Nederlanders, vooral wat betreft het toelaten van asielzoekers en de inschatting van de aanwezigheid van oorlogsvluchtelingen en economische migranten. Wat betreft strenge beleidsmaatregelen merken we meer ondersteuning voor het sluiten van de buitengrenzen van Europa en een beperking van de vrije keuze van asielzoekers dan voor het voorstel om alleen families en geen alleenstaande mannen op te vangen. Ten slotte merken we dat uitgesproken positieve reacties, zoals het geven van hulp, slechts bij een minderheid van de respondenten voorkomt. Uit een ander onderzoek bij 7 Europese landen uitgevoerd in oktober 2015 (Fourquet, 2015) blijkt dat Nederland, in vergelijking met andere EU landen, relatief negatief staat tegenover de komst van asielzoekers. Gevoelens van bedreiging liggen voor een groot deel aan de basis van negatieve reacties met betrekking tot asielzoekers. Asielzoekers worden bijvoorbeeld vaak gezien als een bron van criminaliteit, een bedreiging voor de traditionele normen en waarden, en een bedreiging voor banen

Figuur 3. Reacties van Nederlanders op de vraag "Heb je al iets gedaan om asielzoekers te helpen?" naar opleidingsniveau (%)

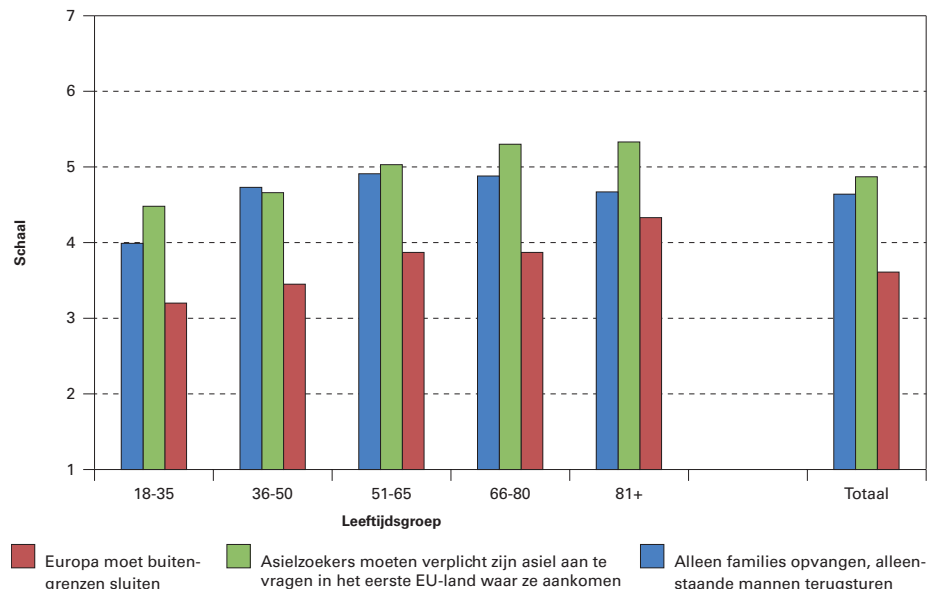
Bron: Etnische diversiteit in Nederland 2015.

Figuur 4. Opvattingen van Nederlanders over beleidsmaatregelen naar opleidingsniveau (1 = Nederland moet dit zeker niet volgen; 7 = Nederland moet dit zeker wel volgen)

Bron: Etnische diversiteit in Nederland 2015.

Figuur 5. Opvattingen van Nederlanders over beleidsmaatregelen naar leeftijd (1 = Nederland moet dit zeker niet volgen; 7 = Nederland moet dit zeker wel volgen)

Bron: Etnische diversiteit in Nederland 2015.

Foto: Directie Voorlichting, Ministerie van Veiligheid en Justitie/Flickr

ONLINE VRAGENLIJST

Voor de dataverzameling werd een beroep gedaan op respondenten van het panel van 16.000 Nederlanders dat door het onderzoeksbureau Flycatcher wordt beheerd. Flycatcher voldoet aan de ISO-kwaliteitseisen voor panels ten behoeve van sociaalwetenschappelijk onderzoek en opinieonderzoek.

De vragenlijst werd per e-mail verstuurd naar 1.650 panelleden van 18 jaar of ouder, waarvan er 993 de vragenlijst volledig invulden (respons 60%). Qua representativiteit is bij het verzamelen van de steekproef gelet op representativiteit op vlak van verscheidene demografische kenmerken, zoals leeftijd, geslacht, en opleidingsniveau.

en uitkeringen. Asielzoekers met een islamitische achtergrond, waarmee Europa de laatste tijd vaak wordt geconfronteerd, worden dan weer gezien als mogelijke terroristen.

Een tweede belangrijke bevinding van onze studie was dat oudere en laagopgeleide personen de sterkste negatieve en ontevreden reacties met betrekking tot asielzoekers vertonen. Deze bevinding bevestigt de resultaten van eerder onderzoek dat aantoonde dat oudere en laagopgeleide mensen neigen om meer negatieve attitudes te hebben ten opzichte van immigranten. Het effect van leeftijd kan verklaard worden door het feit dat jongere personen opgegroeid zijn in een multiculturele samenleving en vaker contact hebben met personen van een andere afkomst. Uit de literatuur is gebleken dat jongeren ook meer geloven in de meerwaarde van diversiteit in de samenleving dan ouderen. Studies tonen aan dat ouderen conservatiever zijn dan jongeren, wat hun meer negatieve standpunten over migratie kan verklaren. Ook is gebleken dat het effect van opleiding dan weer kan worden verklaard doordat hoger onderwijsinstellingen vaak linkse, progressieve omgevingen zijn waar waarden als tolerantie en openheid centraal staan.

Emma Onraet, Universiteit Gent,
e-mail: Emma.Onraet@UGent.be

Alain Van Hiel, Universiteit Gent,
e-mail: Alain.Vanhiel@UGent.be

LITERATUUR:

- Alwin, D.F., R.L. Cohen en T.M. Newcomb (1991), *Political attitudes over the life span*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Cornelis, I., A. van Hiel, A. Roets en M. Kossowska (2009), Age Differences in Conservatism: Evidence on the Mediating Effects of Personality and Cognitive Style. *Journal of Personality*, 77 (1), pp. 51-88.
- J. Fourquet (2015), European reactions to the migrant crisis. Foundation Jean Jaures en Foundation for European Progressive Studies.
- Haslam, N. en E. Holland (2012), Attitudes towards asylum seekers: The Australian experience. In D. Bretherton en N. Balvin (red.), *Peace psychology in Australia*. New York: Springer, pp. 107-120.
- NOS (2016, 19 februari), Tienduizenden reacties op NOS-vragenlijst asielzoekers. [<http://nos.nl/artikel/2087809-tienduizenden-reacties-op-nos-vragenlijst-asielzoekers.html>]
- Stolle, D. en A. Harell (2013), Social Capital and Ethno-Racial Diversity: Learning to Trust in an Immigrant Society. *Political Studies*, 61 (1), pp. 42-66.

Pas op: je leeft langer dan je denkt!

JOOP DE BEER, HARRY VAN DALEN & KÈNE HENKENS

De levensverwachting bij geboorte bedraagt op dit moment 80 jaar voor mannen en 83 jaar voor vrouwen. Het bereiken van een leeftijd van rond de tachtig is tegenwoordig dus heel normaal. En een op de vier mensen wordt ouder dan 90. Maar hebben we zelf wel door hoe lang we zullen leven? Vooral hoogopgeleide vrouwen blijken hun eigen levensverwachting sterk te onderschatten.

Het is genoegzaam bekend dat mensen steeds langer leven. De officiële bevolkingsstatistieken laten dit overduidelijk zien. In 1950 bedroeg de gemiddelde levensverwachting bij geboorte in Nederland 71 jaar; in 2015 was die verwachting opgeklommen tot 81 jaar. De groei van de levensverwachting is vooral te danken aan medische vooruitgang, betere voeding, minder roken, gezondere woningen en betere werkomstandigheden.

Maar de vraag is of Nederlanders wel doorhebben hoe lang ze zullen leven. Sterfgevallen van mensen in de omgeving op relatief jonge leeftijd maken waarschijnlijk meer indruk dan droge statistieken. Betekent dit dat mensen onderschatten wat een normale levensduur is? Dit is geen onbelangrijke vraag omdat de inschatting van de eigen levensduur niet alleen financiële gevolgen heeft maar ook persoonlijke. Als je in feite (veel) langer leeft dan je denkt, houd je daar waarschijnlijk geen rekening mee bij het plannen van allerlei zaken. Het gaat misschien wat ver om te denken dat mensen die hun levensduur onderschatten op zekere leeftijd alvast het huis gaan leegruimen en hun uitvaart gaan regelen, niet wetend dat ze nog een jaar of tien te leven hebben. Toch kan het onderschatten van je eigen levensduur tot beslissingen leiden die je anders mogelijk niet genomen zou hebben.

Ook financieel is de vraag van belang. Wie bijvoorbeeld een pensioen geniet realiseert zich vaak niet dat veel risico's gedekt worden door het pensioenfonds of via de AOW door ons allemaal. Een van de belangrijkste financiële risico's is het zogenoemde 'langlevenrisico', kortweg het risico dat je langer leeft dan de gemiddelde pensioendeelnemer. Dat langlevensrisico krijg je eigenlijk pas door als je op jezelf wordt teruggevoerd en je eigen aanvullende pensioen moet organiseren en financieren, bijvoorbeeld als zzp-er. Ook wanneer dat risico in de toekomst bij de individuele pensioendeelnemer zou komen te liggen en hij of zij meer beslissingsmacht over zijn of haar pensioen krijgt wordt de vraag "hoe oud word ik?" natuurlijk erg belangrijk. Bij een onderschatting van je levensduur kan je dan makkelijk in de verleiding komen om wat ruimer te leven en het pensioenvermogen of spaargeld sneller op te nemen. Een onderschatting kan er ook toe leiden dat je minder voor je pensioen spaart dan verstandig is. Het is voor iedereen dus opletten geblazen.

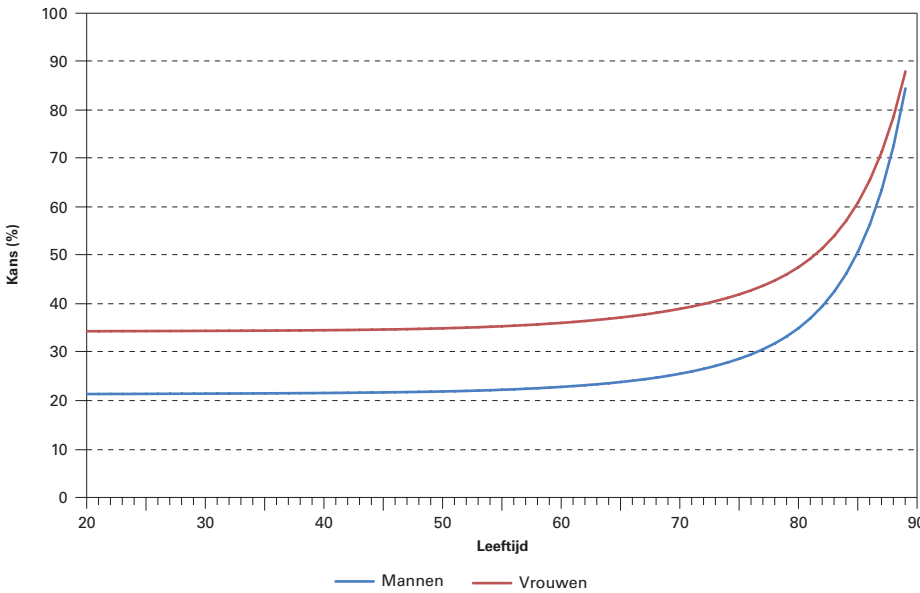
Foto: FaceMePLS/Flickr

Om grip te krijgen op de vraag hoe goed mensen hun levensverwachting inschatten, vergelijken we de levensverwachting volgens de officiële statistieken met de subjectieve inschatting van mensen. We beginnen met de statistieken.

Kans om oud te worden

De levensverwachting kan worden geïnterpreteerd als de gemiddelde levensduur. Dat kan worden beschouwd als een 'normale' levensduur, maar het gemiddelde geldt natuurlijk niet voor iedereen. Veel mensen zullen ouder worden dan het gemiddelde. Sommige mensen overlijden op jongere leeftijd, maar die kans is klein. Het is tegenwoordig helemaal niet uitzonderlijk meer als een vrouw 90 jaar of ouder wordt. Uitgaande van de waargenomen sterftecijfers van 2015 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kan worden berekend wat de kans is dat iemand 90 jaar of ouder wordt. Let op: het gaat hier om de huidige sterftecijfers, dus dit zijn de kansen die gelden als de sterftecijfers in de toekomst niet zouden veranderen. Dit is een conservatieve schatting, omdat verwacht wordt dat de sterftecijfers verder zullen dalen. We komen hierop later terug.

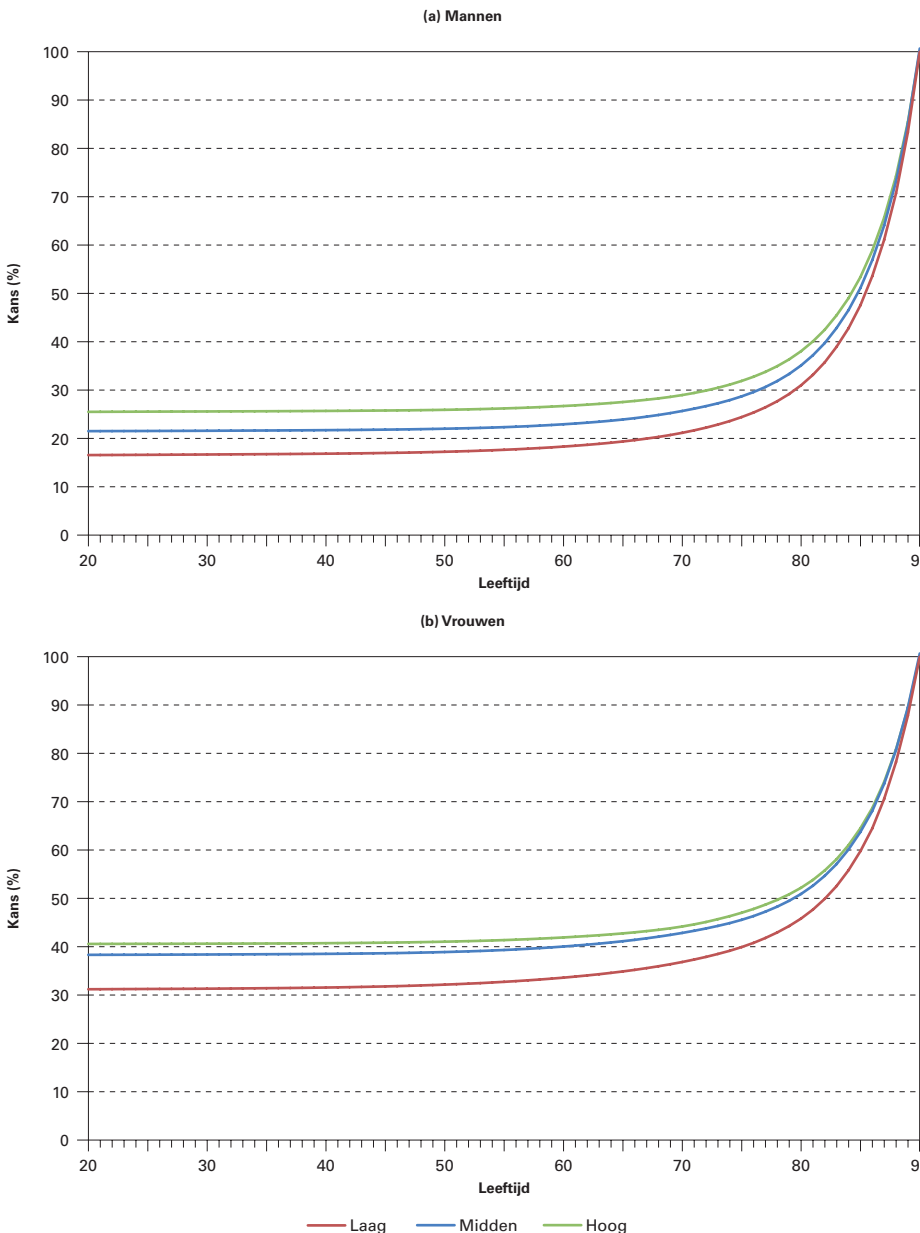
Figuur 1. De kans om 90 jaar of ouder te worden naar leeftijd en geslacht*, 2015

* Op basis van de sterftcijfers in 2015.

Bron: CBS en eigen berekeningen.

Figuur 2. De kans om 90 jaar of ouder te worden naar leeftijd en opleidingsniveau*, voor mannen en vrouwen, 2015

* Op basis van de sterftcijfers in 2015. Opleidingsniveau: laag = basisonderwijs/vmbo; midden = havo/vwo/mbo; en hoog = hbo/wo.

Bron: CBS en eigen berekeningen.

Zoals we in figuur 1 zien is voor vrouwen de kans om 90 jaar of ouder te worden beduidend hoger dan voor mannen. Uitgaande van de huidige sterftcijfers bereikt een op de drie vrouwen en een op de vijf mannen een leeftijd van 90 jaar of ouder te worden hoger naarmate je al ouder bent.

Figuur 1 laat zien dat een vrouw van 80 jaar een kans van bijna 50 procent heeft om de 90 jaar te halen en een man van 80 jaar een kans van 33 procent.

De kans om 90 jaar of ouder te worden hangt niet alleen sterk af van leeftijd en geslacht, maar ook van opleidingsniveau. Mensen met een hoger opleidingsniveau hebben een grotere kans om oud te worden dan laagopgeleiden. Figuur 2 laat zien dat een jonge hoogopgeleide vrouw 40 procent kans heeft om 90 jaar of ouder te worden en een laagopgeleide vrouw minder dan 30 procent. Ook voor mannen is het verschil tussen hoog- en laagopgeleiden tien procentpunten. Een jonge hoogopgeleide man heeft een kans van 25 procent om ouder dan 90 te worden en een laagopgeleide man een kans van 15 procent. Overigens is het verschil tussen vrouwen en mannen groter dan het verschil tussen laag- en hoogopgeleiden. Een laagopgeleide vrouw heeft een grotere kans om oud te worden dan een hoogopgeleide man.

Eigen inschatting van levensduur

Maar hoe oud denken mensen zelf dat ze zullen worden? Om die vraag te beantwoorden hebben wij in juni 2015 via CentERdata aan een doorsnee van de Nederlandse bevolking de vraag voorgelegd: “Hoe groot acht u de kans dat u 90 jaar of ouder wordt?” (zie kader). Die vraag konden beantwoorden door een waarschijnlijkheidspercentage te kiezen om zo een vergelijking mogelijk te maken met de officiële levensduurkansen. Om deze subjectieve levensverwachting te spiegelen aan een objectieve levensverwachting is voor iedere respondent de levensverwachting geschat op basis van geslacht, leeftijd en opleiding. Op die manier kan voor iedere persoon worden ingeschat of hij of zij de eigen levensverwachting hoger of lager inschat dan het gemiddelde. De resultaten van deze vergelijking staan in figuur 3.

Het eerste dat opvalt aan figuur 3 is dat alle mannen de kans om 90 jaar te worden gemiddeld inschatten op ongeveer dertig procent. Het maakt hier weinig uit of mannen hoog of laag opgeleid zijn. Deze cijfers verschillen ook weinig van de percepties van vrouwen. Ook zij schatten de kans om minimaal 90 jaar te worden in op iets meer dan 30 procent. Ook bij vrouwen zijn de verschillen tussen de opleidingsniveaus klein. Interessant is dat de werkelijke kansen om te overleven tot minimaal 90 jaar wel degelijk sterk verschillen naar opleidingsniveau. Uitgaande van de huidige sterftcijfers hebben de hoogopgeleide vrouwen een kans van meer dan 45 procent om een leeftijd van 90 jaar te bereiken, veel hoger dus dan de eigen inschatting van 33 procent. Aan de andere kant van het spectrum vinden we laagopge-

leide mannen die hun kans op overleving tot 90 jaar veel rooskleuriger inschatten dan de huidige sterftcijfers aangeven. Over het algemeen blijken vrouwen pessimistischer te zijn dan mannen. De vergelijking van percepties en feitelijke cijfers doet vermoeden dat veel mensen niet doorhebben dat er grote verschillen in levensverwachting zijn tussen hoog- en laagopgeleiden en tussen mannen en vrouwen.

Sterftedaling gaat door

De bovenstaande feitelijke kansen zijn allemaal berekend op basis van de *huidige* sterftcijfers. Deze berekeningen houden er geen rekening mee dat de sterftcijfers in de toekomst vermoedelijk verder zullen dalen. De levensverwachting voor 2015 laat zien hoe oud mensen gemiddeld worden als de sterftcijfers *niet* zouden veranderen. Maar in werkelijkheid veranderen die kansen wel. Op basis van de CBS-bevolkingsprognose tot 2060 kunnen we afleiden dat de kans van jonge mensen om oud te worden, dat wil zeggen om 90 jaar of ouder te worden, aanzienlijk hoger ligt dan de kansen die op basis van de sterftcijfers van 2015 zijn berekend. De reden hiervan is dat de jongeren van nu nog vele jaren kunnen profiteren van dalende sterftkansen door medische vooruitgang en verbetering van leef- en werkomstandigheden.

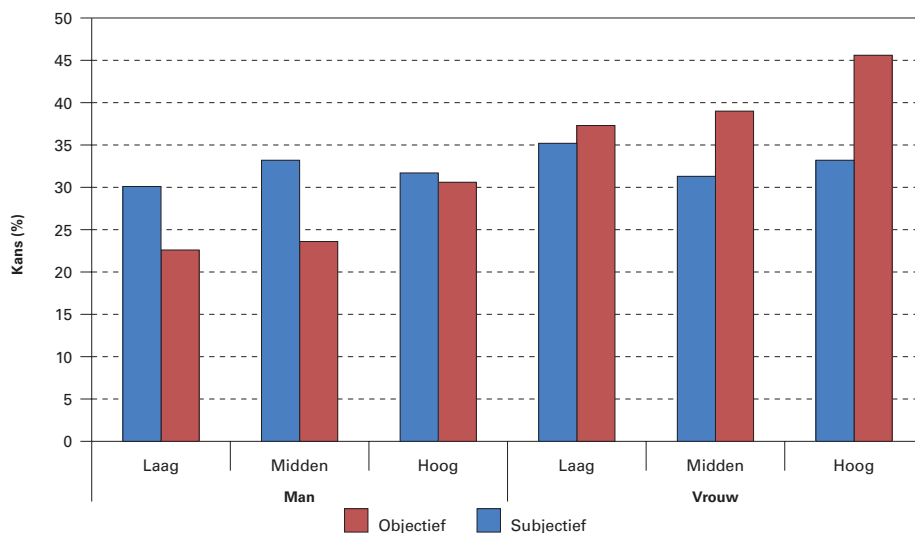
Wat betekent dit nu voor onze inschatting of mensen de levensverwachting onder- of overschatten? Aangezien het CBS geen prognoses geeft op basis van opleiding gaan we uit van de CBS-schattingen die wel rekening houden met veranderingen in de levensduur naar leeftijd en geslacht, maar veronderstellen we aanvullend dat het huidige opleidingseffect op de levensverwachting in de toekomst gelijk blijft. In de tabel vergelijken we twee generaties.

We kunnen drie belangrijke conclusies uit deze tabel trekken. Als we rekening houden met toekomstige ontwikkelingen onderschat iedereen zijn of haar levensverwachting, hoewel de onderschatting bij laagopgeleide mannen niet noemenswaardig is. Ten tweede onderschatten vooral hoogopgeleiden en dan in het bijzonder hoogopgeleide vrouwen hun levensduur. De kans om 90 jaar of ouder te worden schatten deze vrouwen half zo hoog in als de prognose die op CBS-cijfers is gebaseerd. De kloof tussen subjectieve perceptie en prognose is minder groot bij de lagere opleidingscategorieën. En tot slot kan men ook een onderschatting aantreffen tussen generaties. Jongere generaties vrouwen (geboren in de jaren 1966-1985) onderschatten hun eigen levenskansen meer dan de oudere generaties (geboren in de jaren 1946-1965), vooral onder hoogopgeleiden. Waar hoogopgeleide vrouwen geboren in de periode 1966-1985 zelf denken een kans van gemiddeld 34 procent te hebben om 90 jaar te worden is dit volgens de huidige demografische inzichten 78 procent.

Je leeft waarschijnlijk langer dan je denkt

Het cliché luidt dat er twee zekerheden in het leven zijn: belastingen en de dood. Deze dooddoener gaat hier niet op omdat het uiteraard niet

Figuur 3. De inschatting van de kans om 90 jaar of ouder te worden (subjectief) versus de geschatte kans om 90 jaar of ouder te worden op basis van de huidige sterftcijfers (objectief) naar geslacht en opleidingsniveau, 2015

Bron: NIDI Pensioen Panel Onderzoek (2015) en eigen berekeningen op basis van CBS-data.

De objectieve en subjectieve kans om 90 jaar oud te worden naar generaties, geslacht en opleidingsniveau*

Generatie	Mannen met opleiding			Vrouwen met opleiding			
	Laag	Midden	Hoog	Laag	Midden	Hoog	
1946-1965	Subjectief	26%	31%	27%	37%	30%	32%
	Objectief	29%	34%	43%	47%	53%	61%
1966-1985	Subjectief	35%	33%	35%	33%	30%	34%
	Objectief	37%	43%	56%	57%	64%	77%

* Opleidingsniveau: laag = basisonderwijs/vmbo; midden = havo/vwo/mbo; en hoog = hbo/wo.
Bron: CBS.

draait om de vraag of je dood gaat maar wanneer. Hoe lang je zult leven, is een van de grootste onzekerheden in het leven. Gemiddeld worden we anno 2017 weliswaar een jaar of 80, maar er bestaan behoorlijke verschillen in levensduur en bovendien verandert de levensduur in de tijd. Een op de vier mensen zal pas na hun 90ste overlijden. Veel mensen lijken zich daar niet van bewust te zijn. Er is een algemene neiging onder zowel mannen als vrouwen en onder zowel hoog- als laagopgeleiden om de levensduur te onderschatten door er geen rekening mee te houden dat de levensduur voortdurend toeneemt. Juist de mensen van wie je zou verwachten dat zij beter op de hoogte zijn van hun eigen levensverwachting – de hoogopgeleiden – zitten er het meeste naast. Al met al leven we langer dan we denken. Toch iets om rekening mee te houden.

Joop de Beer, NIDI, e-mail: beer@nidi.nl

Harry van Dalen, NIDI, e-mail: dalen@nidi.nl

Kène Henkens, NIDI, e-mail: henkens@nidi.nl

CENTERPANEL

In de periode 24 juli tot en met 4 augustus 2015 is aan het CentERpanel van CentERdata / Universiteit van Tilburg een vragenlijst voorgelegd. Het CentERpanel vormt een representatieve afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Het doel van het onderzoek was om vertrouwen in pensioenfondsen en kennis van pensioenzaken te peilen. De vragenlijst is voorgelegd aan 2.737 panelleden van 20 jaar en ouder.

1.895 respondenten (responspercentage 69%) hebben de vragenlijst volledig ingevuld. Voor meer informatie over CentERpanel, zie: <https://www.centerdata.nl/nl/projecten-van-centerdata/het-centerpanel>.

Meiden en ontwikkeling

Het levenspad van een meisje dat nu 10 jaar is zal in veel opzichten de lakmoesproef zijn voor het slagen of falen van de ontwikkelingsagenda die de Verenigde Naties voor 2030 hebben afgesproken. Dat is het kernthema van het vorig jaar gepubliceerde Wereldbevolkingsrapport 2016 van UNFPA, de bevolkingsafdeling van de VN.

Die nieuwe agenda voor duurzame ontwikkeling heeft 17 concrete doelen voor de komende 15 jaar geformuleerd, zoals het uit de wereld helpen van armoede en honger, maar ook het verbeteren van onderwijskwaliteit, gelijke rechten voor mannen en vrouwen en het beter beschikbaar maken van schoon water. Het centrale punt van deze agenda is een ontwikkeling die eerlijk verdeeld is en waarbij niemand achterblijft. En voor het realiseren van die doelen over 15 jaar en het bestrijden van armoede moeten we investeren in mensen. Die tienjarigen van vandaag zijn daarbij belangrijk omdat zij op de drempel staan van volwassenheid die de komende 15 jaar vorm zal krijgen en hun verdere toekomst zal bepalen.

De keuzes die zij maken en vooral ook de mogelijkheden die zij wel of niet krijgen, in opleiding, werk, gezondheid, kunnen het verschil maken in 2030. Dat geldt natuurlijk zowel voor jongens als meisjes, maar de kansen en mogelijkheden voor meisjes zijn een stuk slechter dan voor jongens. Daarom moeten we nu vooral investeren in meiden, aldus het rapport dat in ons land op 20 oktober in de Ridderzaal aan 10 Nederlandse meiden werd overhandigd.

Wereldwijd zijn er nu 125 miljoen 10-jarigen: 60 miljoen meisjes en 65 miljoen jongens; 90

procent van de 10-jarigen leeft in minder-ontwikkelde gebieden. Dat het niet eenvoudig zal zijn om meisjes zich ten volle te laten ontplooiën blijkt uit een aantal macro-indicatoren die in het rapport aan de orde komen. Zo zijn landen met een groot aandeel 10-jarigen vaak armer en kennen ze grotere inkomensongelijkheid waardoor de kansen van meisjes worden beperkt. Ook zijn er veel 10-jarigen in landen waar veel kinderarbeid is. Wat ook niet helpt is dat meer dan de helft van de 10-jarigen in landen woont waar de zogenoemde genderongelijkheid het hoogst is (zie de figuur).

Al met al ziet de toekomst van de gemiddelde 10-jarige in de wereld er op dit moment niet florissant uit. Dat geldt vooral voor meisjes die een grotere kans lopen om achter te blijven dan jongens. Ga maar na: als je woont in een arm land, met grote sociaaleconomische ongelijkheid, weinig toegang tot basisvoorzieningen als onderwijs en gezondheid en grote ongelijkheid tussen vrouwen en mannen, dan is de kans groot dat je als meisje je school niet kan afmaken, in huishoudelijke en kinderarbeid verstrikt raakt, vroeg trouwt (voor je 18de) en vroeg moeder wordt met veel risico's op het terrein van (reproductieve) gezondheid en veiligheid. Meiden lopen in grote delen van de wereld kortom een groot risico op weinig zeggenschap over

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

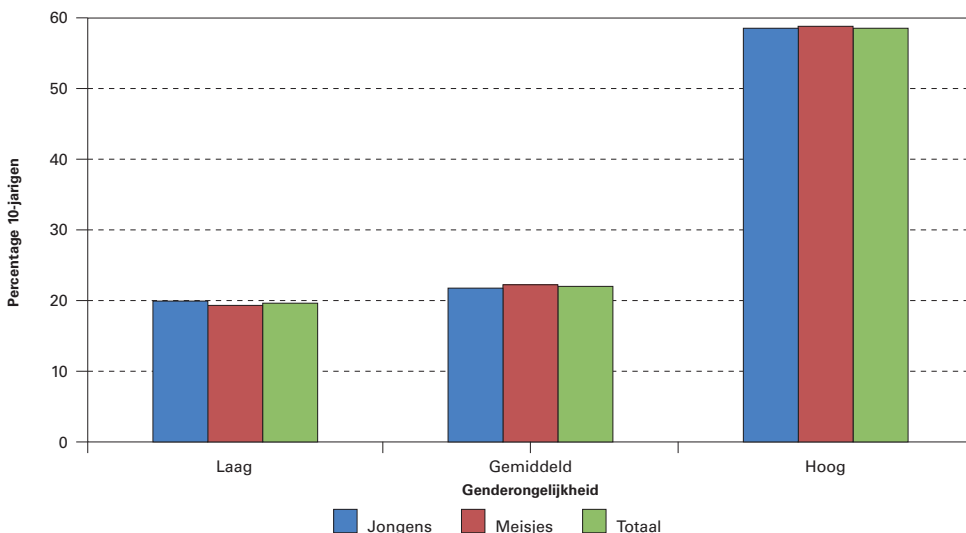
DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Ingrid Esveldt, eindredacteur Harry van Dalen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur Jaap Oude Mulders, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage (070) 356 52 00
Telefoon	demos@nidi.nl
E-mail	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Internet	gratis
Abonnementen	Harmine Louwé www.up-score.nl
Basisontwerp	
Druk	

hun eigen leven, welzijn en toekomst. De boodschap van het Wereldbevolkingsrapport is dat dit niet alleen slecht is voor de meiden, maar ook voor ons aller toekomst. Er is nog veel te doen in de komende 15 jaar.

Dit artikel is gebaseerd op: The State of World Population 2016, United Nations Population Fund (UNFPA), New York.

Nico van Nimwegen, NIDI,
e-mail: nimwegen@nidi.nl

Aandeel 10-jarigen en genderongelijkheid in de wereld

Legenda: De Gender Inequality Index (GII) rangschikt landen naar het niveau van ongelijkheid van vrouwen en mannen op drie gebieden (reproductieve gezondheid, machtsverschillen tussen mannen en vrouwen, en economische verschillen zoals ongelijke betaling). Hoe meer ongelijkheid des te hoger is de score. Deze grafiek toont het aandeel 10-jarigen in gebieden met respectievelijk een laag, gemiddeld en hoog niveau van ongelijkheid.

Bron: UNFPA Wereldbevolkingsrapport 2016.